

۷۱۹۹۷
۵, ۱۵, ۸

رویکرد اسلامی به

مدیریت استراتژیک

نویسندگان

رودریگو فانتین و خالقه احمد

مترجمین

دکتر جلیل دلخواه

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

مرکز مطالعات مدیریت و توسعه فناوری

سونیا صرامی

فهرست مطالب

۶	 مقدمه نویسندگان
۸	 مقدمه مترجمین
۹	 فصل اول: مقدمه
۱۰	 رهبری سازمان مانند راندن خودرو است
۱۱	 تفکر انتقادی
۱۳	 مسئله مدیریت مرسوم
۱۴	 مسئله مدیریت استراتژیک مرسوم
۱۸	 ارزش مدیریت استراتژیک از دیدگاه اسلامی
۲۱	 منابع
۲۳	 فصل دوم: مدیریت استراتژیک مرسوم
۲۳	 مقدمه
۲۳	 اهمیت مزیت رقابتی
۲۶	 مزیت رقابتی: ابزار یا هدف؟
۲۷	 اهمیت ذینفعان
۲۹	 فرایند مدیریت استراتژیک
۳۳	 مدیریت استراتژیک در کشورهای در حال توسعه
۳۴	 چرا بیشتر استراتژی‌ها شکست می‌خورند؟
۴۰	 مشاهده اول: ابهام سببی
۴۲	 مشاهده دوم: تفکر استراتژیک
۴۵	 مشاهده سوم: سودآوری در مقابل ریسک
۴۶	 خلاصه
۴۸	 منابع
۵۱	 فصل سوم: چهار مسئله اساسی
۵۱	 مقدمه
۵۱	 مسئله اساسی اول: استفاده از وام‌های مبتنی بر بهره
۵۷	 مسئله اساسی دوم: گسترش سازمان‌های پایدار
۷۰	 مسئله اساسی سوم: غلبه بر روال‌های دفاعی
۷۵	 مسئله اساسی چهارم: غلبه بر تعارض منافع

۸۲	 بحث
۸۴	 خلاصه
۸۵	 منابع
۸۷	فصل چهارم: عدالت سازمانی
۸۷	 مقدمه
۸۸	 عناصر عدالت سازمانی
۹۷	 هم‌رو چابکی
۹۹	 ویلیام ادوارد دیمینگ
۱۰۲	 الی گندران
۱۰۶	 بحث
۱۱۲	 خلاصه
۱۱۳	 منابع
۱۱۵	فصل پنجم: اسلام افراد و رهبران را متحول می‌کند
۱۱۵	 مقدمه
۱۱۶	 فرد به عنوان واحد تجزیه و تحلیل
۱۱۷	 اسلام رهبران را متحول می‌کند
۱۲۶	 اعتقاد به اسلام برای خرد جذاب است
۱۳۱	 اسلام در بستر سازمان
۱۳۱	 اسلام در بستر جوامع چند فرهنگی
۱۴۲	 اهمیت نماز
۱۴۴	 مدل PIES
۱۴۵	 تشبیه رانندگی
۱۴۶	 خلاصه
۱۴۷	 منابع
۱۴۹	فصل ششم: چالش فرهنگ
۱۴۹	 مقدمه
۱۵۰	 ارتباط بین فرهنگ و استراتژی
۱۵۳	 درس‌هایی از پژوهش‌های صورت گرفته در دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی
۱۵۸	 نقش مدیریت عالی

۱۶۶	خلاصه
۱۶۸	منابع
۱۶۹	فصل هفتم: نقش قانون اسلامی
۱۶۹	مقدمه
۱۶۹	چرا به قانون اسلامی نیاز داریم؟
۱۷۳	اصول قانون اسلامی
۱۷۵	اهمیت نیت و علم
۱۷۶	قانون اسلامی برای مدیریت عالی
۱۷۸	قانون اسلامی برای مدیریت میانی
۱۷۹	قانون اسلامی برای استان
۱۸۱	شریعت و فقه
۱۸۲	نیاز به پژوهش‌های بیشتر
۱۸۴	خلاصه
۱۸۵	منابع
۱۸۷	فصل هشتم: تصمیم‌گیری استراتژیک
۱۸۷	مقدمه
۱۹۲	نگاهی گسترده‌تر به استراتژی
۱۹۴	استراتژی به عنوان حل مسئله
۱۹۶	خطاهای موجود در تصمیم‌گیری استراتژیک
۱۹۸	تعریف مسئله استراتژیک
۲۰۰	درک مسئله استراتژیک
۲۰۵	تجربه کردن
۲۰۷	تصمیم‌گیری استراتژیک
۲۰۹	ارزیابی فرایند استراتژیک
۲۱۱	خلاصه
۲۱۴	منابع

مقدمه نویسنده‌گان

این کتاب بر پیش‌فرض انسان‌گرایی^۱ استوار است. این جهان مکان بهتری بود اگر استراتژیست‌های کسب‌وکار هنگامی که برنامه‌های استراتژیک خود را توسعه می‌دادند از اصول اسلامی استفاده می‌کردند. با این کتاب، ما می‌خواهیم تا نوعی روش‌شناسی را برای مدیریت استراتژیک از دیدگاه اسلامی ارائه کنیم. ما بهترین تفکرات از دانش مدیریت استراتژیک اعم از غربی و ژاپنی را گردآوری کردیم و کوشیدیم تا غرب و شرق را با حکمت کاربردی اصول اسلامی نزدیک‌تر پیوند بزنیم.

چندین سال قبل این ایده که هر دینی، چه رسد به اسلام، می‌تواند در مدیریت بهتر مسائل ما را یاری کند، غیر قابل تصور بود. با این وجود، با همه رسوایی‌های شرکتی که دنیا را در ۱۵ سال گذشته گرفتار خود کرده، امروزه، حالا متوجه شده‌اند که شاید اگر استراتژیست‌ها حس اخلاقی بیشتری داشتند، بهتر بود.

اعضای هیئت تحریریه مجله توسعه مدیریت^۲ با این یک قدم فراتر گذاشتند. آنها شماره‌ای ویژه درباره‌ی «حکمت کاربردی در مدیریت سنت‌های مذهبی و فلسفی» در سال ۲۰۱۲ منتشر کردند. نوشتند که «پیگیری دانش برتر بازن بگیری حکمت کاربردی ناکامل است و می‌تواند باعث آسیب بزرگی شود». آنها مشاهده کردند که «هرچه تنویر افکار، بدون ارتباط مجدد با حکمت کاربردی برگرفته از سنت‌های مذهبی، معنوی و فکری، ناکامل و بدون سکان خواهد بود». ما موافقیم. برای سال‌ها، متخصصان در دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی^۳ می‌دانستند که توسعه مدیریت استراتژیک نامتقارن بوده است. اخیراً صرفاً بر روی تخصص در این حوزه به دنبال ادغام رویکرد کلاسیک (به‌طور معمول بسیار تحلیلی) با اصول و ارزش‌های دیگر علوم و فرهنگ‌ها بوده‌اند. به‌ویژه، پژوهشگران دانشگاهی در سرتاسر جهان در حال بازکشف نقش دین در فراهم کردن قطب‌نمایی اخلاقی برای رهبران هستند. که به نظر می‌رسد در حال حاضر وجود ندارد. ما معتقدیم که این روند پدیدارنشونده، هم جذاب و هم

1. Humanism

2. Journal of Management Development

3. International Islamic University Malaysia

روح بخش است و امیدواریم تا بتوانیم با کتابمان، رویکردی اسلامی به مدیریت استراتژیک^۱، به این روند کمک کنیم.

دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی به مدت ۳۰ سال به دنبال ادغام بیشتر دانش سکولار و مذهبی بر مبنای وحی و عقلانیت بود و استدلال می‌کرد که این مسئله ضروری است. اخیراً، این دانشگاه مفهوم *الوسطیه*^۲ را تأیید کرد که نشان‌دهنده‌ی اهمیتی است که اسلام برای عدالت، تعالی، توازن و قدرت قائل می‌شود. در این زمینه، «دانشکده علوم اقتصاد و مدیریت کولیا»^۳ به مدت بیش از سه دهه بر روی اسلامی‌سازی مدیریت کار کرده است. به نظر ما این پروژه بسیار جالب است و می‌تواند برای همه، نه فقط مسلمانان، سودمند باشد.

مخاطبین کتاب

مخاطب اصلی این کتاب دانشجویانی هستند که درس مدیریت استراتژیک را می‌گذرانند. با این وجود، ما این کتاب را به کودکان^۴، رشت‌آموزان^۵ که امیدواریم برای سایر دانشگاهیان و فعالان این حوزه نیز مفید باشد.

مروری بر محتوای کتاب

این کتاب به هشت فصل تقسیم می‌شود. ما با (فصل ۱) آغاز می‌کنیم، مروری بر دانش موجود (فصل ۲)، و شناسایی چهار مسئله اصلی (فصل ۳) سپس خواهیم دید که چگونه اسلام راه‌حل‌هایی را برای بررسی مفهوم عدالت سازمانی (فصل ۴)، طبیعت تحول‌آفرین ایمان (فصل ۵)، و توانایی ایجاد فرهنگ سازمانی اسلامی (فصل ۶) ارائه می‌کند. در نهایت، ما نقش قانون اسلامی را بحث خواهیم کرد (فصل ۷) و بحث خود را با تصمیم‌گیری استراتژیک به پایان خواهیم برد (فصل ۸).

1. Strategic Management from an Islamic Perspective
2. Al Wasatiyyah
3. Kuliyah of economics and management sciences

مقدمه مترجمین

سال‌ها قبل هم‌زمان با اوج‌گیری موضوع بحث‌برانگیز اسلامی‌سازی علوم انسانی در کشور، با توجه به تجارب و پژوهش‌هایی که در حوزه مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک داشتم، سؤالاتی در ذهنم مطرح شد که آیا می‌توان با رویکردی اسلامی به مدیریت استراتژیک نگاه کرد؟ اگر چنین است آیا می‌توان مدلی را برای برنامه‌ریزی استراتژیک اسلامی معرفی کرد؟ آیا مدیریت استراتژیک اسلامی با مدیریت استراتژیک مرسوم فرق خواهد داشت؟ اصول رقابت در بین کسب‌وکارها از دیدگاه اسلامی چگونه باید باشد؟ و...

در طول مطالعات با کتاب حاضر که نوشته دو استاد مالزیایی رودریگو فانتین و خالق احمد^۱، از انتشارات جان وایلی^۲ است، آشنا شدم. با مطالعه کتاب دریافتم که رویکرد ارزشمند و جدیدی به مدیریت استراتژیک اضافه کرده است؛ هر چند پاسخ برخی از سؤالات و مشغولیات ذهنی خود را در آن ناسم‌الترجمه آن را آغاز مبارکی برای شریک‌کردن خود در اسلامی‌سازی علوم انسانی و اضافه‌کردن رویکرد جدیدی به بحث ادامه‌دار مدیریت استراتژیک در کشور در نظر گرفتم و با سمحان یکی از همکاران پژوهشی‌ام، سرکار خانم سونیا صرامی، حمایت‌های اساتید و همکارانم، نظرات ارزشمند حجت‌الاسلام رضا حاجی انزهائی (از طلاب حوزه علمیه قم) به ترجمه آن مبادرت کرده

کتاب حاضر می‌تواند کتاب درسی دانشجویان کارشناسی ارشد، دکتری مدیریت، به‌ویژه دانشجویان مدیریت استراتژیک و علاقه‌مندان این موضوع باشد. دبیران بطفه خود می‌دانم از حمایت‌های همه جانبه اساتید گرانقدرم آقایان دکتر اسدالله کریمیچ، دکتر سیدحمید خدادادحسینی، دکتر حسن دانایی‌فرد و دوست و همکار گرامی‌ام جناب آقای دکتر بهنام شهبانی که زحمات زیادی در بازخوانی و ویراستاری این کتاب کشیدند، تشکر و قدردانی کنم.

دکتر جلیل دلخواه

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس

1. Rodrigue Fontaine and Khaliq Ahmad

2. John Wiley